

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

Glasilo za kmetijstvo in deželno kulturo.

Izdaja

c. kr. kmetijska družba štajerska.

Nemški uredjuje generalni tajnik

ces. svetovalec **Friderik Müller.**

Na slovensko prelaga

nadučitelj **Jožef Mešiček** v Sevnici.

Vsebina: Zapisnik. — Ostreljanju proti nevihti. — Kako slano (mraz) naprej določiti. — Precepljevanje sadnega drevja. — Štajersko sadje na Londonskem trgu. — Poročilo semensko-prigledne postaje v Gradcu. — I. štajersko perutninarско društvo. — Novi sovražnik trte. — Grozdna plesnoba (*Oidium Truckeri*) in nje pokončevanje. — Priobčila o tobačnem izlečku. — Nasade varovati ozebe. — Svinjereja na Spodnjem Štajerskem. — Uradne vesti. — Tržna poročila.

Zapisnik

o posvetovanju enquete zastran določitve značilnih znamenj muredolskega goveda dne 29. aprila 1899 ob eni popoldne.

Navzoči so bili gospodje: Franc grof Attems, kot zastopnik deželnega odbora; ces. svetnik Müller, kot zastopnik centralnega odbora c. kr. kmetijske družbe; Ivan Thunhart, kot načelnik živinogledne komisije okoliša Leoben; Franc Jank, kot načelnik živinorejske zadruga za okraj Leoben; Ferdinand Hönlinger, deželski okrajni živinozdravnik, kot vodja zarodne knjige živinorejske zadruga za okraj Leoben in deželski oskrbnik dr. Pavel Schuppli, kot povabljen izvedenec.

Opravičili so svojo odsotnost načelnika živinoglednih komisij okraja Judenburg gospod Ivan Sprinz, in okraja Voitsberg gospod Franc Winter star., načelnik živinorejske zadruga okraja Knittelfeld gospod Jožef Kappel in vodja zarodne knjige te zadruga gospod dež. okrajni živinozdravnik Ivan Niemetz in izvedenec gospoda Andrej Krajnc, okrožni dekan v Judenburgu, in c. kr. okrajni živinozdravnik v Judenburgu gospod Ilj Opitz.

Predmet posvetovanja.

Pri ogledovanju goved za sprejemanje v zarodno knjigo se je pokazalo, da obstojé rastran značilnih znamenj muredolskega goveda različna mnenja, kar sprejemanje živali v zarodno knjigo zelo oteži. Vsled tega je dal centralni odbor c. kr. kmetijske družbe ta

značilna znamenja po neki komisijski natančneje popisati ter po njegovem odseku za živinorejo, kakor tudi po podružnicah v plemenskem okolišu, in sicer po podružnicah Aflenz, Eisenerz, St. Gallen, Judenburg, Kindberg, Knittelfeld, Leoben, Mariazell, Mautern, Obdach, Oberzeiring, Rottenmann, Deutsch-Landsberg, Gradec, Ščavnica (Stainz), Voitsberg, Sevnica, Laško in Slovenska Bistrica, pregledati, in je sklenil, mnenja teh korporacij podvreči dokončni redakciji zborujoče enquete, predno se sprejmejo v pravilnik z živinogledne komisije.

Gospod Franc grof Attems, kateri je po zaprosbi navzočnikov prevzel predsedstvo, otvoril je najprej generalno debato glede onega popisa značilnih znamenj muredskega goveda, ki je bil predložen enketi in je pridejan temu zapisniku. Predležeči popis se po odstavkih presoja, in pri tem vsi došli predlogi in opazke podružnic in izvedencev natančno pretresujejo.

Popis značilnih znamenj se dokončno določi tako-le:

Telesna koža je mesne barve, dlaka pšenične barve ali svetlo siva. Na čelnem izboklu je želeti rudeči čop in v ušesih rudečkasto dlako. Biki imajo na vratu precej

temnejšo barvo, leskečo se kakor tolšča

Sluznica na nosu in zgornja stran jezika jeklenovišnjeva.

Gobec je temen in ima mesnobarvno trikotasto liso, ki jo navadno dve ozki progi ob nosnicah razločno omejujeta.

Repov čop je črn, včasih nekoliko sivo prevlečen.

Rogova sta mlekobelega korena in črnih rtov (koncev).

Parklji črni, pa tudi rumeno progasti.

Razkvalifikujoče napake so: naočniki (obrobijene oči), solze, pepelasta dlaka, rumeni ali rumeno prevlečeni repov čop, svetli jezik in svetla nosna sluznica, in čisto rumeni parklji.

Enketa je ob tej priložnosti opozorila na to, da se morajo po določilu, nahajajočem se v pravilniku za razsodišča, po katerem so živali z bradavicami od premovanja izključene, dostikrat zavrniti telesno najboljše razvite živali. Enketa je mnenja, da je ta odredba opravičena le za pecljate bradavice, in da bi centralni odbor uplival na to, da se pravilnik v tem zmislu popravi.

Drugega predmeta ni bilo na dnevnem redu, torej se posvetovanje ob treh popoldne zaključi.

O streljanju proti nevihti.

(Krakofžik—Grottenhof.)

I.

Krasni pomladni dan je. Toplo sije pomladno solnce z jasnega neba na zeleneče livade, na brsteče gozdove, na cvetoča sadna drevesa.

Pomladna sejatev je v najboljšem tiru, setve so dobro prezimile in obetajo bogate žetve, vkljub živalskim in rastlinskim škodljivcem, če bo le izostala—toča, ta najhujša

sovražnica poljem, vinogradom, sadovnjakom. Ali bo kmet to pot sad svoje pridnosti žel v nepomanjšani množini, ali bo vinšček žlahtni svoj pridelek srečno v klet spravil, ali bo marljivi sadjar dobil plačilo za svoj trud in svojo skrb? Pet hudih minut zadostuje, da se vničijo nade in dela celega leta.

Žal, da je ravno lepa naša Štajerska vsled geografične leže in za nevihte posebno ugodnih, razmer med vsemi deželami v mornariji toči najbolj izpostavljena, in človeška nespamet in sebičnost je z brezozirnim posekavanjem gozdov celih hribov in pogorij svoje pripomogla, da se je nevarnost toče še pomnožila. Iz statistike škode, ki jo je toča povzročila, vidimo, da je bila Štajerska zmerom najhuje prizadeta. Za primerljaj navedemo leto 1897:

Kronovina	Število toč-nih dni	Pobita površina v hektarjih	Škoda v gl. av. v.
Nižja Avstrijska . . .	42	12.000	500.000
Gorenja Avstrijska . .	20	4.000	100.000
Salcburško	13	7.000	200.000
Štajersko	73	106.000	2.700.000
Koroško	18	30.000	40.000
Kranjsko	16	20.000	600.000
Primorsko	31	13.000	200.000
Tirolsko in Predarelsko	45	27.000	800.000
Češko	70	56.000	1.400.000
Moravsko	37	13.000	400.000
Galicija	118	113.000	1.500.000
Bukovina	12	3.000	40.000
Dalmacija	23	16.430	180.000

Te številke in vrednosti so povzete iz uradnih izkazov, v katerih dejanska škoda gotovo ni previsoko, brž prenizko ocenjena, in ki pri tem nikakor ne jemljejo

dovolj ozir na to, koliko se je oškodovala zemlja, sadovnjaki in vinogradi dostikrat za več let.

Ni torej čuda, da je streljanje proti nevihti, katero od leta 1896 v okolici slovensko-bistriški gospod Albert Stiger poskuša in točo z uspehom odvraca, ne le naravnost interesovane kmetovalce spravilo v živahno gibanje za in proti, marveč je tudi strokovnjake napolnilo k študijam in raziskavam.

Dasi so mnenja o srednosti streljanja proti nevihti po načinu, kakor ga je izboljšal gospod Stiger še nerazjasnjena, vendar nekaj za stvar jasno govori: uspeh.

Okolica slovensko-bistriška, kolikor jo strelne postaje varujejo, je dozda ostala brez toče—celó v posebno kritičnih letih 1897 in 1898. Morebiti je bilo to le slučajno, kakor gospod Stiger sam omeni v svoji knjižici, ali vsekakor je bil čuden slučaj.

Tudi poročila iz drugih delov dežele se glasé v obče ugodno in priporočajo, da se zapričeto poskusno streljanje nadaljuje in razširja. Da tudi v inozemstvu tukaj vpeljane poskuse v odvracanje toče pazno zasledujejo in imajo v nje nekako zaupanje, vidi se iz tega, da iz Italije in Grškega naročujejo strelne priprave.

II.

Ako se hočemo sovražniku uspešno v bran postaviti, je pač najprej treba, da se o njegovem bistvu kolikor mogoče poučimo.

Vprašanje glede tvoritve toče še dandanes sicer ni popolnoma

rešeno, vender je po mnenju slovečih učenjakov v stroki vremenoznanstva (prof. dr. Trabert na Dunaju, prof. Prohaska v Gradcu i dr.) dognano: „da si je točno vreme predstavljati kot vrtinec, ki spremlja nevihto. Da se naredi toča, treba je dvojega: prvič tvorjenje sodre (babjega pšena), ki se nareja gotovo le v viših plasteh ozračja in je na gorah ob nevihti skoro redna prikazen; potem pa mora biti nižji oblak iz omrzlih kapelj, katere na sodri, ki pada skozi ta oblak, premrejo in so tako vzrok, da se posamezne čiste ledene plasti, kakor pri čebuli lupine, oprimejo sodre, ki se na ta način pretvarja v točo. Te omrzle kaplje spodnjega oblaka so za tvorjenje toče bistvene. O tem pa, odkod mrazota prihaja, ter kako se točna zrna tako dolgo vzdržijo v zraku, še nazori niso jasni“ — tako govori profesor dr. Trabert v izjavi mnenja o Stigerjevih poskusih.

Gledé uspešnosti streljanja mēni imenovani preiskovavec, da na razdor večkrat zelo visoko se podečega točnega vrtinca ni lahko misliti, vender se nagiblje mnenju, da sunki in zvok strellov vsekakor uplivajo na omrzle kaplje spodnjega oblaka: „Kaplje, ki so ohlajene pod ničlo, ne da bi zmrznile, vzdržijo se, kakor znano, samo ob popolnem mirovanju, zmrznejo pa, kakor hitro pridejo z ledom v dotiko ali tudi — ob vsakem stresaju. Zato bi ne bilo nemogoče, da vsled stresajev, ki jih povzročijo zvočni valovi, omrzle

kaplje posamezno zmrznejo, in da se na ta način zapreči, da bi iz viših plasti padajoča sodra dala gradivo za tvoritev debele toče. Posamezna drobna ledena zrnca padala bi potem — še predno jim je mogoče se spoprijemati — vsled svoje teže iz oblaka, ali v vročih spodnih plasteh pa bi se vsekakor raztopila in dospela na zemljo le kot dež (ploha).

Iz teh opazovanj sledi, da za morebitno vplivanje na tvoritev toče leža strelnih postaj ni brez važnosti. Čim više ležé, tem večega uspeha se je nadejati. To pa nam more služiti tudi v pojasnilo, zakaj je imelo streljanje na ugodnih hribih res uspeh, dočim se je streljanje na nižjih krajih pokazalo deloma kot neuspešno. Takisto tudi število in razvrstitev postaj, kakor tudi njih medsebojna razdalja gotovo ni brez pomena. Primerna razvrstitev bi bila v vzporednih vrstah, navpično na navadno smer nevihte, približno 1 km narazen; znani kraji, koder se nevihta s točo posebno rada privali, varovali naj bi se z dvojnimi postajami.

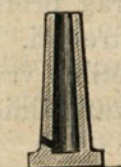
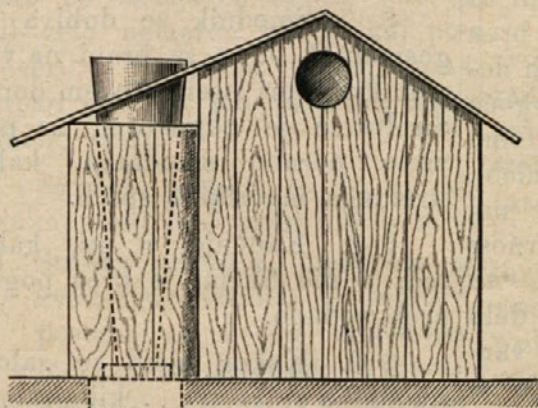
Na tem mestu se še spomnimo zelo razširjenega krivega mnenja — nahajajočega se zlasti pri nasprotnikih streljanja proti nevihti, namreč mnenja, da streljanje točo prežene na sosedna posestva. Ker je tvorjenje toče pomikajoč proces, kakor narejanje nevihte sploh, ki se dogaja po poti, koder vihar vleče, tedaj se (če ima streljanje sploh kak upliv) tvorjenje toče pretrga naravno le nad postajami,

zato pa je čisto nespametno, odgovornost za lastno nemarnost zvrčati na morda uspešno delujoče postaje sosedov.

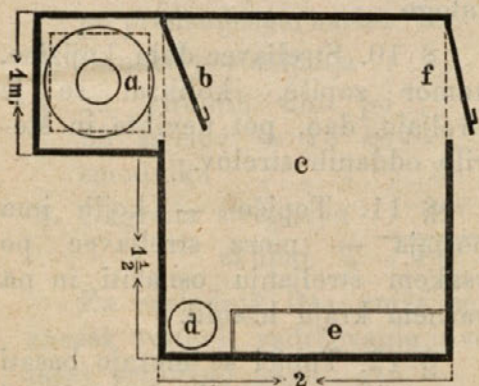
III.

Strelišče, koje opravo in stroške hočemo zdaj natančneje opisati, obstoji navadno iz utice in iz

strelne priprave, ki se hrani v uti ali poleg nje. Dobro je, da je uta in strelna priprava pod streho, ker je potem mogoče streljanje neovirano nadaljevati ob viharju in dežju, kar je včasih ob posebno nevarnem vremenu potrebno. Pridejana slika kaže nam praktično utico za streljanje.

Konično vrtan topič iz jekla.

a) zvočni livnik, b) duri v strelni prostor, c) prostor za básanje, d) klada, e) klop, f) duri v prostor básanja.

Najvažniše na strelišču je seveda strelna priprava. Strelja se s topiči skozi nasajen zvočni livnik (dimnik), ki se nastavi

navpično in je na tleh ali v tleh pritrjen. Srednja višina običajnih livnikov znača 1.5 do 2.5 m, zgornja širina 60 cm do 1 m. Zvočni livnik služi za ojačenje strele in zvoka. Izdelan bi moral biti iz dobre železne pločevine, najmanj 2 mm debele, in dvovrstno zakovan, da ne more počiti. Livnik je treba vsako leto, najbolje ob koncu strelne dobe zoper rjo pomazati z železnim lakom, in ako čez zimo ostane v uti, pokriti ga s priležnim lesenim pokrovom, da ne pada vanj dež in sneg.

Livnik je navadno pritrjen na močno hrastovo klado, ki je deloma zakopana v trdno zbita tla ali pa stoji nepremično na cementni podlagi. Na kladi je navadno

železni obroč tako, da stoji porinjen topič takoj navpično in sredi livnika. Nekteri livniki imajo v ta namen tudi vdelano vodilno cev, kar je pripravno posebno pri lahkih topičih, da se po strelu ne zvrnejo. Topiči so deloma kovani in valjasto vrtani, deloma iz jekla sukani, konično vrtani. Zadnji imajo razen večje varnosti tudi to prednost, da se iz njih strelja brez zatiča, kar posebno pri hudih nevihtah prav pride, da je mogoče hitreje streljati. Užigati se sme samo z netilno vrvico (zažigalnico). Ko je zažigalnica prižgana, naj streljavec na svojo varnost duri strelnega prostora zapre. Ob ponočnih nevihtah se naj delo opravlja le pri luči svetiljke varnice. Drugi predpisi določijo se najboljše s strelnim pravilnikom, ki se glasi približno tako-le:

„Pravilnik za streljanje proti toči:

§ 1. Za vsako strelno postajo se nastavi za čas ene strelne dobe streljavec, ki se mora natančno držati določil tega strelnega pravilnika.

§ 2. Streljavec dobi ključ od strelne ute. Uta se mora po vsakokratnem streljanju skrbno zapreti. Streljavec mora ključ doma pri sebi hraniti na določenem mestu.

§ 3. Streljavec ima skrb, da je uta in nje okolica snažna.

§ 4. Ko se približuje nevihta po dnevi ali po noči, mora se streljavec takoj podati na strelišče.

§ 5. S streljanjem se mora pričeti, še poprej ko je nevihta nad streliščem. Ob pričetku nevihte se mora kar najhitreje streljati.

§ 6. Strelja se dotlé, da je nevihta ali minula ali pa razpadla v tak dež, da se po dosedanjih izkušnjah ni več bati toče.

§ 7. Smodnik se dobiva pri gospodu J. J. in se hrani na varnem kraju pri streljavčevem domu. Streljavec je odgovoren za pravilno porabo smodnika, kakor strelnega materiala sploh.

§ 8. Kadenje v uti, kakor tudi v nje bližini je brez pogoja prepovedano.

§ 9. Kakor hitro se zaloga smodnika zniža na .. kilogramov, mora streljavec takoj iti po novo zalogo.

§ 10. Streljavec dobi knjižico, kamor zapiše, kolikrat se je streljalo, dan, pot nevihte in število oddanih strellov.

§ 11. Topiče — kojih ima postaja — mora streljavec po vsakem streljanju osnažiti in na varnem kraju hraniti.

§ 12. Topiči se morajo basati po prejetem poučilu in zažigati le z zažigalnico.

§ 13. Zažigalnice oddaja tudi gospod J. J.

§ 14. Ako bi bil streljavec začasno nujno zadržan, imenuje nadomestnika, ki se mora tudi natančno držati strelnega pravilnika.

§ 15. Streljavec, kateremu se izroči jeden odtisk tega strelnega pravilnika, mora gospodu županu priseči, da se bode po tistem natančno ravnal.

§ 16. Streljavec prejme, ako je ves čas strelne dobe svoje dolžnosti natančno izpolnoval, nagrado ... gl. av. v. Pravico do tiste pa streljavec zgubi, ako je bil zelo nemaren ali je kaj poneveril. V takem slučaju ima župan pravico, mu vsak čas takoj službo vzeti.“

Stroški postaje so v prvem (nakupnem) letu približno ti le:

1. Strelna priprava, obstoječa iz zvočnega livnika, 5 topičev, posode za 5 kg smodnika, merice za smodnik in basalnika	50 gl.
2. Zaklepna strelna uta po predstoječem narisu	35 „
3. Stroški postavljanja .	5 „
4. 20 strelnih dni po 50 strelav = 75 kg smodnika	32 „
5. Nagrada streljavcu .	20 „
skupaj . . .	142 gl.

Za naslednja leta zniža se ta znesek (vštevši vzdrževanje inventara) približno na 60 gl.

V navedenem pravilniku za streljanje se je že povedalo, kedaj se mora streljati. Ne šele, ko nevihta že nad streliščem stoji, marveč s streljanjem je treba pričeti, ko znana soparica in tišina

naznanja približevanje nevihte, zakaj tukaj velja, kakor je bilo razloženo že v II. delu, tvorjenje toče zabraniti.

Čim bliže prihaja nevihta, tem hitreje se mora streljati; pa tudi med prvim dežjem je treba streljanje nadaljevati, ter dobro paziti na večkrat opazovano povračanje nevihte.

Prikazi pri streljanju skozi zvočni livnik (dimnik) so prav zanimive, tako neko posebno žvižganje, prikazanje v solnčni svetlobi srebrobelega bliščečega kroga od razgretenga in stisnjenega zraka, ki se zelo naglo vzdiguje kvišku, in približno 200—250 metrov na visoko ozračje pretresava i. t. d., prikazi, ki se najbolje dajo opazovati pri poskusnem streljanju. Na nizke oblake streli gotovo vplivajo. Tako se je dalo na streliščih blizo poljedelske šole (1898) razločno opazovati, da so se največ od zahoda prihajajoči, gosti črni oblaki ob neprestanem streljanju nad hribi s strelnimi postajami osvetlili in raztrgali, ali v približni daljavi 1 kilometra tvorili so se novi oblaki, tako da se je v oblakih nad postajo nedvomno razdrlo narejanje nevihte. Navadno je bilo po razmerno kratkem, pa močnem streljanju nebo nad postajo in bližini čisto jasno ali le malo oblačno. Glavna reč pa je bila — v hudournem našem kotu leta 1898 — nismo imeli toče!

Razne reči.

Kako slano (mraz) naprej določiti.

Naprejšnje določevanje ponočnega mrazú je toliko bolj pomenljivo, čim splošneje se slana prikazuje. Ker se pa nevarnost slane zamore z nekoliko gotovostjo določiti le za prav majhen okoliš, zato je važno, da se kar največ ljudi priuči ravnati s toplomerom in vlagomerom, s katerima se dá določevati že zvečer, ob solnčnem zahodu.

Toplina zemlje in rastline ostane le tako dolgo nad lediščem, to je, ponočni mraz le tako dolgo ne nastane, dokler leži rosišče nad lediščem.

Ako voda izhlapeva, se toplota porablja, ali bolje rečeno, utaja — ceste po leti škropimo, po dežju je hladno, v mokri obleki nas zebe — in obratno, ako se vodni hlap izpreminja zopet v vodo, kakor se to godi pri tvorjenju rose, tedaj se utajena toplota zopet razvezuje. V vodnem hlapu vezana ali utajena toplota pa nikakor ni majhna, zakaj, ako se 1 g vodne hlapovine zgosti v vodo, razveže se toliko toplote, da se s to toploto 600 g tekoče vode razgreje za 1° ali 1 m³ zraka skoro za 2°. Iz tega sledi, da se tla, dokler se tvori rosa, ne morejo ohladiti pod rosišče zraka. Ako torej zvečer ob solnčnem zahodu določimo rosišče in če pade tisto do ničle ali pod ničlo, tedaj se nam je bati

slane. Stem imamo precej zanesljivo podlago za določevanje ponočnega mrazú.

Za določevanje rosišča rabimo vlagomer (psihrometer). Ta priprava obstoji iz dveh jednako razdeljenih, drug poleg drugega obešenih toplomerov. Kroglica enega toplomera je ovita s capico (koščekom tula), katere prosti konec se vedno namaka v vodo, ki se nahaja v posodi na stojalu vlagomera. Čim bolj je zrak suh, tem več vode izhlapi, in tem večja je razlika med obema toplomeroma.

V določitev ponočnega mrazú pa nam zadostuje toplota suhega toplomera in razlika topline med suhim in vlažnim toplomerom. Po dr. C. Lang, ravnatelju kr. bavorske meteorologične centralne postaje v Monakovem, je nam pričakovati ponočnega mrazú, ako znaša:

toplina na suhem toplomeru	razlika topline med suhim in vlažnim toplomerom	toplina na suhem toplomeru	razlika topline med suhim in vlažnim toplomerom
po Celsiju	po Celsiju	po Celsiju	po Celsiju
15°	6·3°	7°	2·7°
14°	5·8°	6°	2·3°
13°	5·4°	5°	1·9°
12°	4·9°	4°	1·5°
11°	4·4°	3°	1·1°
10°	4·0°	2°	0·7°
9°	3·6°	1°	0·4°
8°	3·1°	0°	0·0°

Vselej, kedar znaša razlika topline toliko ali več, kakor jetukaj povedano pride skoro gotovo ponočni mraz.

N. pr. Ako kaže suhi
 toplomer 8° C.
 vlažni 4.5° „
 tedaj razlika 3.5° C.
 torej več nego 3.1° , pričakovati je
 mrazú. — Ako pa je toplina suhega
 toplomera 4° C.
 vlažnega 3.5° „
 razlika 0.5° C.
 tedaj bržčas ne bo mraza.

Vendar ob tako nizki toplini
 opominja že toplomer sam k
 previdnosti, ker preminjajoči se
 vetrovi razmerje hitro predrugačijo.
 Za določevanje mraza je ta način
 veliko bolj zanesljiv, kot opazo-
 vanje samega toplomera, je vreden
 torej splošne upeljave.

Löschnig.

Precepljevanje sadnega drevja.

Skoro v vsakem vrtu najti je
 drevesa, ki rodé malovreden,
 komaj za sadjevec rabljiv sad, ali
 so pa malorodovitna in ne zaslu-
 žijo prostora, na katerem stojé.
 Ako še taka drevesa niso prestara,
 in sicer jablane in hruške ne
 stareje nego 30—40 let, drevje
 koščičastega sadja ne čez 15—20 let,
 in ako so na deblu in vejah še
 zdrava, torej ne trhla, luknjičasta
 in votla, potem naj se precepijo
 z boljé ugajajočimi, rodovitnimi
 in odpornimi, našim hribom in
 dolinam prikladnimi vrstami namiz-
 nega in gospodarskega ali mošt-
 nega sadja.

V ta namen morajo se taka
 drevesa, dokler še niso mu-
 ževna v kroni zelo pomladiti ali
 močno porezati, tako namreč, da
 od vej odpadeta dve tretjini in
 ostane le ena tretjina. Pri takem
 porezavanju paziti je na obliko
 krone, pri jablanah naj se vzgo-
 juje visoka okrogla oblika, pri
 hruškah pa piramida.

Radi tega izbere in prireže se
 najprej srednja veja, ki ostane
 nekoliko daljša, potem pa se

primerno gornjim oblikam krone
 druge veje po vrsti prirežejo. Veje,
 ki se imajo precepiti, ne smejo
 biti predebele in premočne, ozi-
 roma cepilno mesto more imeti
 prevelik premer; zakaj preceplje-
 vanje se toliko zanesljiviše posreči,
 čim mlajše veje se precepijo. Zato
 naj veje kjer se cepijo, pri jablanah
 ne merijo nad 5—6 cm, pri
 hruškah 7—8 cm in pri košči-
 častem sadju ne nad 3—4 cm
 v premeru. Pri precepljevanju
 velikih dreves dajemo torej prednost
 tanšim vejnim delom, skrbimo pa
 za zadostno število takih vej, da
 dobimo kmalu zopet polno krono;
 debeli in nepotrební vejni deli se
 odstranijo. Ako pa imamo precepiti
 velika drevesa, kojih veje imajo
 na cepilnem mestu večí premer,
 kakor je bilo gori povedano, potem
 pa jih za to leto samo pomladimo,
 in precepimo šele drugo leto
 najmočnejše in najpriklaniše mla-
 dike letošnje rasti. Drevesom, ki
 še niso 10 let stara, morajo se
 pri porezavanju krone pustiti
 nekatere veje, ki odvajajo nepo-
 trebni sok, s čimer se zabrani

prevelika zastaja soka, da drevo ne usahne. Stareja drevesa imajo itak nekaj nizdolu visečih vej, ki za prihodno krono in za precepljevanje niso pripravne; tri take veje, ali ob zelo veliki kroni še več, se odberejo za odvodne veje, ki se ne izkrajšajo in se šele v prihodnih letih, ko se je vcepljena vrsta že dovolj razrastla, polagoma odvzamejo. Če se ravna s tako previdnostjo, precepijo se lahko največja drevesa brez nevarnosti.

V tem ko je mogoče mlada, šele sajena drevesa precepiti tudi z okulovanjem, se starejša drevesa z vejami čez 4 cm v premeru cepijo v stransko zarezo (sklad) (marca-aprila) slabejše veje pa za kožo (sredi aprila—začetkom maja).

Kako se precepljenje izvrši, in kako je ravnati pozneje s precepljenim drevjem razloženo je v spisu, katerega je priobčil „Gospodarski Glasnik“ leta 1893 o tem kulturnem delu.

Ako nam torej katero drevo po svojem obrodku, bodisi iz tega ali onega vzroka ne ugaja, tedaj le hitro na delo, precepimo ga z drugo znano, dobro vrsto. V nekterih letih donášalo nam bo primeroma potem toliko goldinarjev, kolikor nam donaša zdaj krajcerjev.

Nobeno drugo delo nam porabljanega časa in truda tako hitro ne poplača, kakor ravno precepljevanje, s kojim moremo svoje, pogosto slabo drevje izboljšati v kratkem času, da imamo od njega trajno večí dobiček.

Štajersko sadje na Londonskem trgu.

C. kr. poljedelsko ministerstvo prejelo je poročilo, da nedavno iz Gradea na Londonski trg došla poslatev borsdorfskih jabolk (mošanceljna) nikakor ni dosegla navadne tržne cene, zakaj jabolka so bila prodana le po 18 šilingov 200 angl. funtov, ker so bila nepovoljno vložena in slabo odbrana.

Posebno so bili sodi, v katerih so bila jabolka vložena, preveliki; sod naj ne drži več nego 51—60 kil sadja.

Nadaljni nedostatek je bil ta, da so bila jabolka v sode vsipana, namesto z roko po plasteh z muho navzgor vložena, zato so se zbok prerahle leže med vožnjo kotala in so dobila mnoge otiske.

Tudi po velikosti niso bila jabolka odbrana.

Priporoča se trojna odbira, tako, da bi bila jako debela, srednje-debela in drobna jabolka posebej vložena in sodi na vrhnjem koncu oznamovani za posebno debelo sadje z znamenjem X, za srednje debelo s št. 1 in za drobno sadje s št. 2.

O tem se častiti centralni odbor vsled ukaza c. kr. poljedelskega ministerstva z dne 31. marcija 1899, št. 4880, obvesti z vabilom, izvažujoče sadjarje na Štajerskem opozoriti na gornje migljeje glede vlaganja, oziroma odbiranja, da bode njihovo sadje na Londonskem trgu doseglo boljšo ceno.

Poročilo semensko-prigledne postaje v Gradcu.

Vpretečenem poročevalnem letu 1897/98 prišlo je na preiskavanje 353 vzorcev napram 217 v prejšnjem letu.

Preiskavale so se sledeče razvrsti semena:

a) Deteljno seme 272 vzorcev.

Od tega rudeče detelje 254 vzorc.

bele detelje . . . 4 vzorci

sandalne lucerne . . . 1 vzorec

lucerne 5 vzorc.

turške detelje . . . 2 vzorca

laške detelje . . . 6 vzorc.

b) Travnega semena 75 vzorcev.

Od tega mačjega repa . 10 vzorc.

kiheca 1 vzorec

pisane trave . . . 1 „

franc. pahovke . 31 vzorc.

angl. „ . . . 1 vzorec

laške „ . . . 3 vzorci

pasje trave . . . 6 vzorc.

pasjega repa . . . 5 „

lisičjega repa . . . 5 „

bilnice 2 vzorca

tratnice 5 vzorc.

glistnika 1 vzorec

rudeče bilnice . . 1 „

trde „ . . . 1 „

pšenice 1 „

turščice 1 „

c) Raznega semena 6 vzorcev.

Od tega grašice . . . 5 vzorcev

esparzete 1 vzorec

Preiskani vzorci zahtevali so 328 posameznih določil, in sicer zastran

predenice . 267 določil

kaljivosti . . 45 „

čistote . . . 11 „

provenijence . 5 „

Plombovanje (pečatenje) vreč se je zopet pomnožilo, plombo-

vanih je bilo 1576 vreč napram 730 prejšnjega leta.

Plombovalo se je:

1515 vreč rudeče detelje

2 vreči bele detelje

4 vreče lucerne

6 vreč laške detelje

9 „ mačjega repa

24 „ pahovke

4 vreče pasje trave

2 vreči pasjega repa

3 vreče lisičjega repa

2 vreči tratnice

5 vreč grašice.

100 vreč rudeče detelje se ni plombovalo in ni bilo za nje izdanih nikakih spričeval, ker so bile deloma predenične, deloma so imele primešane ameriške detelje.

Delovanje semenske prigledne postaje pa s preiskavo in presojo semenskega blaga še ni bilo pri kraju, zakaj tista je prevzela tudi trudapolno nalogo, presredovati za poskušnjo nakupovanje travnega semena, da bi dala štajerskim kmetovalcem priložnost, nakupiti si porokovano dobrega semena. Po objavi v vseh štajerskih časopisih se je tistim kmetovalcem, ki so za nove travnike, oziroma za obnovitev taistih potrebno travno seme hoteli naročiti po semenski prigledni postaji, nakup posredoval in se je naročeno travno seme pred oddajo naročnikom preiskavalo gledé čistote in kaljivosti. Na zahtevanje sestavilo se je brezplačno 55 zmesi detelje in trave, največ za trpežne travnike po napovedbah glede svojstev tal. Posamezna semena so morali seme-

narji v posebnih zavojih oddati prigledni postaji in na to se je blago preiskavalo. Da se je s takim postopanjem kmetovalcem vstreglo, vidi se iz obilne porabe semenske prigledne postaje v tej zadevi.

Oddalo se je 42 strankam 1456 kil pomešanega deteljnega in travnega semena v približni vrednosti 1000 gl.

Iz tega je razvidna potreba take posredovalne postaje za naročevanje semena in misel, katero je sprožila semenska prigledna postaja, je sadjarsko društvo za Srednji Štajer vresničilo z ustanovitvijo semenske izkoriščevalnice.

Dr. E. Hotter.

I. štajersko perutninarsko društvo.

O priliki svoje jubilejne razstave izdalo je društvo knjižico: „Das steirische Landhuhn“ („štajerska deželjska kokoš“) z dobro barvano podobo in določitvijo natančnih znakov ter pridejano razpravo o kokoši „Dorking“ in njenem pomenu za križanje v osve-

ženje krvi štajerske kokoši. Prošeni smo, objaviti, da je to knjižico dobiti pri društvenem predsedniku, gospodu Frideriku Schuch v Gradcu, Kreuzgasse 6, priloži se naj 12 kr. v poštah znamkah, in knjižica se dopošlje pod križnim zavitkom.

Novi sovražnik trte.

Siva gniloba. (Botritio cynerea.) Kakor posnamemo iz nekega poročila v časopisu „Weinzeitung“, prikazal se je v zahodnih vinogradnih okrajih Severne Amerike novi trtni sovražnik, neka gliva, imenovana „siva gniloba“ (Botritio cynerea), ki je naredila že veliko škode. Gliva nareja se na gornji kožici (Epidermis) jagod, povzroči, da se koža in potem tudi vsa jagoda počasi vsuši in kakovost vina zelo pokvari, ker razkroji vinokisle soli (sreš,

vinski kamen). Ob stiskanju grozdja pride namreč gliva v vino in povzroči v njem tako veliko premembo v razmerno kratkem času, da ima vino okus, kakor bi bilo kuhano. Ako se to poročilo izkaže kot resnično, potem bo imelo vinarstvo v prihodnje opraviti s škodljivcem, ki se mora prištevati najstrašnejšim, to pa toliko bolj, ker se zelo naglo razširja in ker doslé še ni znano sredstvo, s katerim bi se mogel uspešno zatirati.

Grozdna plesnoba (Oidium Tuckeri) in nje pokončevanje.

To bolezen povzročuje neka gliva (Oidium Tuckeri).

Grozdna plesnoba, ki se prikaže le na zunanji strani svoje

redilne rastline, napada ob pričetku cvetenja in po cvetenju najprej zelene trsne dele, poganjke in listje, ter preide potem na

grozdne peclje in nerazvite zelene jagode in prepreže tiste polagoma z gosto, belosivo, po plesnobi smrdečo prevlako.

Grozdna plesnoba škoduje s tem, da uniči grozdje in ovira rast trsa. Jagode, napadene od te glive, v rasti zaostanejo, razpokajo na napadenih mestih do pečkov, se polagoma posušijo ali pa segnijejo ob mokrotnem vremenu.

Grozdna plesnoba pokaže se skoro vselej najprej na trtah, ki rasto na obzidnih špalirjih ali na utah.

Najboljše sredstvo zoper grozdno plesnobo je žveplanje (t.j. enakomerna oprasha vinske trte z fino zmletim žveplom). Da je tako žveplanje uspešno, držati se je sledečih pravil:

1. Žveplati je treba zgodaj in večkrat, in sicer: prvokrat malo pred cvetjem ali takoj po cvetju; drugokrat, ko so jagode za grah debele. Ako se bolezen prikaže, se mora žveplanje ponoviti.

2. Žveplati se mora ob nevetrovnih, vročih, solnčnih dneh, ko se je posušila rosa.

3. Ako pride po žveplanju dež, ki žveplo izpere, treba je znova požveplati.

4. Žvepla se ne sme preveč nasuti, zakaj jagode, ki so preveč na debelo z žveplom posute, po-

črnijo in kakor požgane kmalu odpadejo.

Za 1 hektar vinograda, t. j. skoro dva orala, računa se za enkratno žveplanje 40 do 50 kil fino zmletega žvepla.

5. Za žveplanje se rabijo ali nalašč za to napravljeni mehovi, ali za večje vinograde posebni razpršilni aparati, ki se nosijo na hrbtu, tako imenovani hrbtni žveplači. Take aparate prodaja:

Karel Robathin v Cmureku, ročni žveplač 5 gl., hrbtni žveplač 15 gl.

Andrej Frank v Ptujem, meh za žveplanje 2 gl. 50 kr.

Makso Ott v Ptujem, meh 2 gl. 65 kr.

Adolfo Riedmüller v Trstu, Lazaretto vecchio, sestav „Vermorel“ 15 gl.

Jožef Doblander v Bolcanu, Dominikanergasse 23, ročni žveplač 5 gl., hrbtni žveplač 15 gl.

6. Ako se žveplanje ponavlja do poznega poletja, tako da je grozdje še pred trgatvijo posuto z žveplom, pride žveplo v mošt in povzroči neprijeten duh po žveplenem vodencu.

Ta napaka se prav lahko odpravi. Treba je samo vino pretočiti skoz kropilo, da pride vino z zrakom v dotiko.

Prezračeno vino spravi se potem v dobro požveplane sode.

Priobčila o tobačnem izlečku.

Tobačni izleček se v c. kr. dobiva pri izdelovanju viržink z tobačnih tovarnicah pripravlja na izluževanjem surovin. Tisti se na ta način, da se izpari voda, ki se 40—41° Reaumur pokuha, kmeto-

valcem in vrtnarjem oddaja in ima v tem stanu 8·0—9·4% nikotina v sebi.

Z dobrim vspehom rabi se izleček, primerno zredčen, v pokončevanje na sadnem drevju in na vrtnih in poljskih rastlinah živečih, škodljivih žuželk (pajkov, gosenic, listnih ušic i. dr.)

Najbolja poraba izlečka je škropljenje rastlin. Pri tem naj se rabi raztopina z manj nego 5% tobačnega izlečka, ker sicer se rahle rastline lahko poškodujejo.

Rastlinam škodljive živali niso jednako občutljive proti tobačnemu izlečku, najbolj občutljive so gole in tenkokožnate, najbolj uporne z dlako, hitinovimi škiti ali drugače pokrite škodljivke, med njimi zlasti hrošči.

Zoper gosenico kapusovega belina je bila vender 5% na tobačna lužnica brez uspeha, dočim je za listne ušice (Aphiden) zadostovala že 1% na, za pajke (Arachnoiden) in tenkokožnate, slabije

pokrite žuželke 3—5% na raztopina.

Ako se pridene špirta in amilovega alkohola, potem je izleček izdaten tudi zoper take žuželke, proti katerim brez tega dodatka nima uspeha.

Tobačni izleček se dobiva v eraričnih tobačnih tovarnicah v Budejovicah, Hainburgu, Krakovu, Ljubljani, Lineu in Sacco, potem v prodajnih skladiščih tobaka v Brnu, Gradcu, Levovu, Pragi in Trstu, naposled pri odkupnem uradu za tobak v Spljetu, proti pravilno popisanim listom za prejemanje tobačnega izlečka, katere je dobiti pri vseh tobačnih tovarnicah, pri kmetijskih družbah in političnih okrajnih oblastvih.

Cene znašajo v tobačni tovarnici ali uradu všteti izvirno ambalažo: 1 gl. za pločnato pušico 1·3 kg. čiste teže tob. izl.; 3 gl. za pločnato pušico s 5 kg. čiste teže tob. izl.; 12 gl. za sodček s 20 kg. čiste teže tob. izl.

Nasade varovati ozebe.

Znano je, da večkratni ponočni mrazovi v pomladi mladi setvi škodujejo, zlasti v južni Franciji trpi vinogradnik vsled tega dostikrat veliko škodo. Pomagajo si tam kolikor morejo s tem, da ob nevarnem času, torej skozi več tednov postavijo vsako noč straže, ki morajo natanko opazovati premenjevanje toplote in, ako se je toplina znižala pod določeno stopinjo, zažgejo pripravljene butare dračja, napojene poprej s katra-

nom (degtom), katere razširjajo potem čez polje gost, črn dim, ki kakor odeja zadržuje setvi toploto. Tako ravnanje pa je nadležno in drago, neki francoski inženir je zategadelj izumil pripravo, ki avtomatično to delo opravlja, katero so poprej opravljali stražniki, in tiste torej nadomestuje.

Kakor poroča patentni zastopnik S. Fischer na Dunaju, opira se ta priprava na načelo, da ima voda ob 4 stopinjah Celsija svojo

največo gostoto, da zavzema tedaj gotova množina vode ob tej toplini najmanjšo prostornino.

Gospod Bouchard-Praeeig napolni glibanji podobno posodo iz cinka z vodo, katero zadržuje zamašek v reclju glibanje. Pod tem zamaškom je košček natrija, ki je kakor posoda obdan od s petrolejem napojenega papirja in stoji na butari dračja. Če se toplina vzdiguje nad 4 stopinje Celsija, raztezata se voda in kovina ob

enem, ter posoda ostane zaprta, ako pa pade pod 4 stopinje, tedaj se voda razteza, dočim se posoda zmerom bolj krči. Naposled je pritisek vode tolik, da izrine zamašek; voda pade na natrij, ki se vsled tega na znani način užge. Ogenj se prime s petrolejem napojenega papirja, ki obdaja natrij, in zažge degtovano butaro dračja, katera potem razširja svoj dim, da napravlja odejo čez polje.

Svinjereja na Spodnjem Štajerskem.

Kakor se nam poroča iz Št. Jurja ob j. ž. se je vlni na ondotni železniški postaji naložilo 12.000 svinj. Ker naš maloposestnik, spoznavši obilno korist, vedno bolj skrbi za plemenitev svojih

živali z naglo rastočo, veliko angleško pasmijo, zato gotovo ne bo izostal dober uspeh, ki se pri svinjah hitreje pokaže nego pri drugih živalih, in kojega je tako zelo privoščiti našemu kmetu.

Uradne vesti.

I z k a z

o živinokuznih boleznih, ki so vladale, oziroma ponehale na Štajerskem v poročevalni dobi od 3. do 10. maja 1899.

Vlada: 1. Mehurčkasti izpuščaj na splovilih plemenskih konj v občinah sv. Jurij ob j. ž. (6 hlevov) v celjskem okraju; Habersdorf (1 hlev) v okraju Hartberg; Ihova (1 hlev) v mariborskem okraju; sv. Lovrenc (5 hlevov) v ptujskem okraju, in spuščalnem okolišu Apače (7 hlevov) v radgonskem okraju.

2. Rudečica (pereči ogenj) v občinah Aflenz (1 hlev) v okraju Bruck ob M.; sv. Jurij in Ljutomer (po 1 hlev) v ljutomerskem okraju; sv. Rok (1 hlev) v ptujskem okraju; Šmartno (1 hlev) v slovenjegraškem okraju.

3. Svinjska kuga v občinah sv. Ema (1 hlev) v celjskem okraju; Weisskirchen (2 hleva) v okraju Judenburg; sv. Florijan (1 hlev), Kostrivnica (2 hleva), Slatina (1 hlev) v ptuj-

skem okraju; Kapele, sv. Peter (po 1 hlev) Sedlarjevo (2 hleva) v brežiškem okraju; Marenberg (5 hlevov), Šmartno (1 hlev), Gorenja Vižinga (5 hlevov) slovenjegraškem okraju.

4. Pasja steklina. V občini sv. Peter v mariborskem okraju pokončala se je ena svinja radi stekline.

Ponehal je: 1. Mehurčkasti izpuščaj plemenskih konj v občinah Buch, Geiseldorf, Safenan, Schildbach, Schölbing, Muterrohr, Wenireith v okraju Hartberg; Jarenina v mariborskem okraju.

2. Rudečica svinj v občinah Spodnje Sečevo in Slovenja Ves v ptujskem okraju.

3. Svinjska kuga v občini Judenburg v okraju Judenburg.

V Gradcu, 28. maja 1899.

Tržna poročila.

Tržne cene na Štajerskem, drugod v Avstriji in na Ogerskem.

Mesto	Pšenica	Rž	Ječmen	Oves	Koruza	Proso	Ajda	Bob	Seno	Slama za posteljo	Slama za nastel	Slama za klajo	Slama sploh
	za 100 kil												
	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.	g. kr.
Celje	10 —	9 —	7 —	8 —	5 50	7 —	10 —	8 —	2 40	1 50	1 —	—	—
Ormož	8 25	6 50	6 —	8 —	5 20	6 —	7 50	5 —	4 —	8 —	2 80	—	—
Gradec	9 80	8 —	7 —	7 —	5 40	6 40	9 —	9 —	—	—	—	—	—
Ljubno	9 50	8 —	8 —	7 —	6 50	—	—	—	3 —	2 20	1 80	—	—
Maribor	9 —	6 80	6 50	6 50	6 40	6 30	8 20	8 70	2 20	2 60	1 40	—	—
Ptuj	8 50	7 50	7 —	6 —	5 50	6 50	7 50	7 50	2 30	2 40	1 15	—	—
Gmunden	10 —	8 75	7 50	6 50	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovec	—	8 60	8 30	6 98	6 58	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljubljana	10 30	8 50	7 50	6 50	5 60	—	—	—	—	—	—	—	—
Linc	9 —	7 —	8 —	6 —	5 40	—	—	—	—	—	—	—	—
Budapešt	8 80	7 05	—	5 70	4 50	—	—	—	—	—	—	—	—
Praga	9 80	7 75	8 60	6 50	5 90	—	—	—	—	—	—	—	—
Salzburg	9 50	7 80	—	7 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Vels	9 25	8 25	7 25	6 20	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Dunaj	8 03	7 93	—	6 03	4 68	—	—	—	—	—	—	—	—

Senjmi na Štajerskem.

Brez zvezdice so navedeni letni sejmi za blago, z eno zvezdico (*) so živinski sejmi, z dvema zvezdicama (**) sejmi za blago in živino.

Dne 10. junija: Poljčane (senjem s ščetinovci) v mariborskem okr.; Brežice (svinjski senjem).

Dne 12. junija: Teharje* v celjskem okr.; Jurkloster** v laškem okr.

Dne 13. junija: Oberort v okr. Bruck; Žalec v celjskem okr.; Loče** v konjiškem okr.; sv. Štefan** v okr. Kirchbach; Gleinstetten** v arvežkem okr.; Radmer v okr. Eisenerz; sv. Andrej v Sl. G. v ptujskem okr.; Rogatec**; Kozje**; Žigarski vrh v sevniskem okraju; Brežice**; sv. Janž pri Spodnjem Dravburgu*, v slovenjegraškem okraju.

Dne 14. junija: Imeno (senjem s ščetinovci) v kozjanskem okr.

Dne 15. junija: Veitsch v okr. Kindberg; sv. Barbara** v konjiškem okr.; Mozirje** v gornjegraškem okr.; Gnass** v okr. Feldbach; Mooskirchen** v okr. Voitsberg; Pöllau**; Arvež (senjem z drobnico); Lembach* v mariborskem okr.; Breg pri Ptuj (svinjski senjem); Gornja Kostrivnica** v rogaškem okr.; Planina* v sevniskem okr.; Passail v okr. Weiz; Celje*, Gradec (senjem z govedi).

Dne 17. junija: Gabersdorf** v lipniškem okr.; sv. Trojica* v lenartskem okr. Sl. G.; Poljčane (senjem s ščetinovci) v mariborskem okr.; Brežice (svinjski senjem).

Dne 18. junija: Liezen.

Dne 19. junija: Söchau** v okr. Fürstenfeld.

Dne 20. junija: Vitanje** v konjiškem okr.

Dne 21. junija: Bruck ob Stundenci** v mariborskem okr.; Puch** v okr. Weiz; Mahrenberg (konjski senjem).

Dne 21. junija: sv. Tomaž** v ormožkem okr.; Imeno (senjem s ščetinarje) v kozjanskem okr.